

Проф. Момчил Методиев, историк, НБУ

Парк на тоталитарното изкуство е задължителен



фотография Надежда Чипева

Честно казано, след толкова много говорене по темата най-силно се впечатлих от липсата на автентична реакция срещу демонтажа. Като изключим активистите на няколко политически партии и свързаните с тях публични говорители, не видях автентичен и активен стремеж за съхраняването на паметника. Сравнявам днешните реакции със споровете около премахването на мавзолея на пример, когато действително имаше обществено напрежение.

От друга страна, впечатлението ми от разговори със студенти е, че демантирането на паметника въобще не беше тема за тях. Питал съм ги и масовият отговор беше, че знаят какво се случва, темата присъства в социалните медии, но сред тях този въпрос не предизвиква нито спорове, нито дори разговор.

Всичко това ме кара да мисля, че Паметникът на съветската армия вече не провокира автентична идентификация у много хора, като изключим тези, ангажирани с неговата защита по „трудова характеристика“. За

мен това показва, че монументът си е изживял времето и у мнозинството от софиянци предизвиква по-скоро безразличие. А дълбоката причина за това е, че опитите паметта да бъде съхранявана чрез подобни монументални паметници не докосват и не предизвикват симпатия. Още повече че всеки е наясно какво символизира този паметник и каква идеологическа необходимост го е направила възможен.

Според мен трябва да мине малко време и да се види как по естествен начин ще се развие това пространство. Когато вървяха дебатите около бутането на мавзолея, самият аз имах противоречиво мнение – задавах си въпроса дали той не трябва да остане, за да може след години да се превърне в музей на комунизма. Но когато беше премахнат и видях как изглежда площадът, се убедих, че в пространствено отношение това е било правилното решение. Допускам,

че същото може да стане и сега. Когато паметника го няма, изведнъж пространството ще започне да изглежда различно и да се осмисля от хората по друг начин. Напълно съм съгласен, че това трябва да бъде пространство, отворено към децата и младите хора, но и пространство за култура и представления на открито.

Ако се мисли за друг паметник на това място, според мен това трябва да е паметник на св. княз Борис I Покръстител. Поне на мен отсъствието на паметник на най-значимия български средновековен владетел в София ми прави впечатление. Освен на личността, един такъв паметник би трябвало да символизира християнската принадлежност и стремежа за културен напредък, по естествен начин той би си „говорил“ с паметника на св. св. Кирил и Методий пред Народната библиотека и цялото пространство би се превърнало в център на честванията на 24 май.

Убеден съм, че такъв парк на тоталитаризма трябва да бъде създаден, а в него по съвременен начин и чрез съответните паметници и статуи да бъде разказан и периодът на комунизма. София е може би единствената столица в Източна Европа, в която няма музей на комунизма, докато малкото такива частни музеи и съответни исторически разходки постоянно са пълни с хора, въпреки че не са безплатни. София има огромен потенциал в това отношение и за мен е напълно безспорно, че е необходима активна политика от страна и на общината, и на държавата за създаването на такива музеи. Които съм убеден, че ще се пълнят с посетители далеч не само от България. От тази гледна точка един такъв парк на тоталитарното изкуство е задължителен елемент от един по-цялостен начин за представяне на близкото минало както за поколенията, които не го познават, така и за чуждите туристи.